

Izabela Kurtyka

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

BAZA NOCLEGOWA W POLSCE W LATACH 1997-2010 ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM BAZY NOCLEGOWEJ INDYWIDUALNEGO ZAKWATEROWANIA

*POLAND'S ACCOMODATIONS INDUSTRY WITH THE EMPHASIS
ON „BED & BREAKFAST” SECTOR IN DURING THE PERIOD 1997-2010*

Słowa kluczowe: obiekty zbiorowego zakwaterowania, obiekty indywidualnego zakwaterowania, agroturystyka

Key words: collective accommodation establishment, private accommodation establishment, agrotourism

Abstrakt. Celem badań było ukazanie stanu ilościowego bazy noclegowej w Polsce ogółem i w poszczególnych województwach ze szczególnym uwzględnieniem bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania. Materiał źródłowy pochodzi z badań Głównego Urzędu Statystycznego i Instytutu Turystyki i przedstawia analizę zmian ilościowych obiektów i miejsc noclegowych w bazie noclegowej zbiorowego i indywidualnego zakwaterowania w Polsce i poszczególnych województwach.

Wstęp

Podstawowe dobra turystyczne, jakimi są walory przyrodnicze i antropogeniczne, muszą być uzupełnione produktami pracy ludzkiej wytwarzanymi z myślą o turystach, tzw. komplementarnymi dobrami turystycznymi. Ich wielkość i struktura warunkuje możliwość wykorzystania walorów turystycznych, a ewentualny ich brak lub niedostatek może powodować nasilenie antropopresji turystycznej, co w dłuższym okresie może być przyczyną znacznego spowolnienia lub zanikania turystycznej funkcji regionu [Kosmaczewska 2007].

Kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki ma infrastruktura turystyczna. Według Gaworeckiego [2003] infrastruktura turystyczna dzieli się na infrastrukturę techniczną (drogi, szlaki turystyczne, wyciągi narciarskie, lotniska, obiekty noclegowe i gastronomiczne) oraz społeczną (biura turystyczne, obiekty sportowe, wypoczynkowe, urządzenia rozrywkowe, informacja turystyczna). Infrastrukturę danego obszaru uzupełnia infrastruktura ogólna, czyli paraturystyczna, do której należą: urządzenia handlowe, rzemieślnicze, służba zdrowia, bankowość, łączność [Kolaszińska 2005].

Baza noclegowa, zapewniając turystom nocleg i zakwaterowanie jest istotnym elementem zagospodarowania turystycznego, który z jednej strony warunkuje rozwój funkcji turystycznych w poszczególnych terenach, z drugiej zaś umożliwia uprawianie podstawowych rodzajów turystyki. Z tego względu uważa się bazę noclegową za decydujące ogniwo zagospodarowania turystycznego, co znajduje wyraz w tym, iż wielkość bazy noclegowej jest uznawana za główny wskaźnik zdolności recepcyjnej rejonu, miejscowości i szlaku turystycznego [Gaworecki 2003].

Material i metodyka badań

Celem badań było przedstawienie stanu ilościowego bazy noclegowej w Polsce ogółem i w poszczególnych województwach, ze szczególnym uwzględnieniem bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania. W pracy wykorzystano dane i informacje pochodzące ze źródeł wtórnych, w tym dane Głównego Urzędu Statystycznego, Turystycznej Bazy danych gmin, publikacji Instytutu Turystyki.

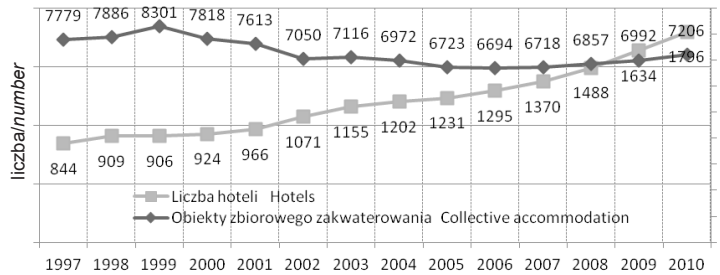
Rozwój bazy noclegowej w Polsce

Baza noclegowa to obiekty stałe i sezonowe, obiekty ogólnodostępne i środowiskowe. Zgodnie ze standardami przyjętymi w międzynarodowych publikacjach statystycznych, bazę noclegową dzieli się na: obiekty zakwaterowania zbiorowego i prywatną bazę noclegową [Płocka 2009].

Rysunek 1. Liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania i liczba hoteli w Polsce w latach 1997-2010

Figure 1. The number of collective tourist accommodations and the number of hotels in Poland during the period 1997-2010

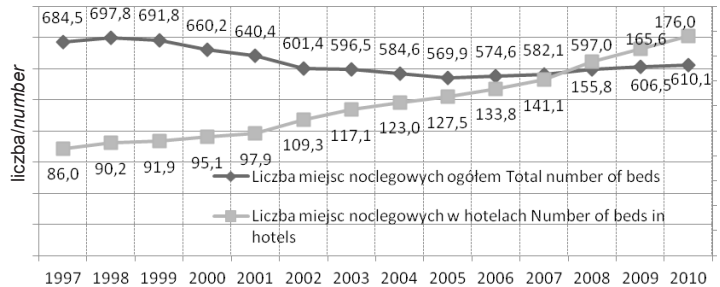
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS
Source: own study based on GUS

Rysunek 2. Liczba miejsc noclegowych ogółem i w hotelach w Polsce w latach 1997-2010

Figure 2. The total number of beds in hotels in Poland during the period 1997-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS
Source: own study based on GUS

Z przeprowadzonej analizy danych GUS wynika, iż w ciągu 13 lat nastąpił spadek liczby obiektów zbiorowego zakwaterowania o 7%. Od 1997 r. liczba tych obiektów wzrastała osiągając w 1999 r. rekordową wartość 8301, po czym nastąpiła tendencja spadkowa. Od 2006 r. liczba obiektów sukcesywnie wzrastała od 1 do 3% (rys. 1). W 1997 r. obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania oferowały łącznie 684,5 tys. miejsc noclegowych. W odniesieniu do 2010 r. nastąpił spadek o 11%. Podobnie jak w przypadku obiektów tendencja spadkowa utrzymywała się do 2006 r., po czym liczba miejsc noclegowych wzrastała średnio od 1 do 3%. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców wskaźnik miejsc noclegowych wynosił w 1997 r. 17,7, a w 2010 r. 15,9. Przykładowo, w Szwecji w 2007 r. wskaźnik ten wynosił 60 [Płocka 2009]. Zmniejszenie liczby obiektów noclegowych wiąże się z faktem, iż pozycja kraju na międzynarodowym rynku turystycznym jako obszaru recepcyjnego w ciągu ostatnich trzynastu lat znacznie się pogorszyła. Główną przyczyną był spadek liczby przyjazdów turystów z krajów sąsiednich, przy czym w ostatnich latach największy spadek dotyczył turystów z Ukrainy, Białorusi i Rosji. Rośnie natomiast udział turystów z krajów „starej” Unii Europejskiej [Marketingowa strategia... 2008].

Analizując liczbę hoteli i miejsc noclegowych w hotelach można stwierdzić, iż w ciągu 13 lat zjawisko to miało stałe tendencję wzrostową. Liczba hoteli wzrosła o 113% natomiast liczba miejsc noclegowych o 105% (rys. 1 i 2). Rozwój bazy hotelowej związany jest z rozwojem turystyki biznesowej, która staje się ważnym segmentem rynku turystycznego. Zmiany polityczne i gospodarcze, które zaszły po 1989 r. spowodowały wzrost zainteresowania Polską. Dynamicznie wzrosła liczba przyjazdów w celach biznesowych. Udział ich w ostatnich latach stanowił ok. 25% wszystkich przyjazdów.

Tabela 1. Obiekty zbiorowego zakwaterowania według województw w latach 2006-2010

Table 1. The number of collective tourist accommodation facilities by voivodship between 2006 and 2010

Województwo/ Voivodship	Liczba obiektów/ Number of collective				
	2006	2007	2008	2009	2010
Razem Polska/Poland total	6694	6718	6857	6992	7206
Dolnośląskie	694	720	736	723	726
Kujawsko-pomorskie	317	307	306	296	316
Lubelskie	314	307	298	285	322
Lubuskie	300	319	335	306	298
Łódzkie	229	219	216	241	289
Małopolskie	819	843	872	894	875
Mazowieckie	331	320	325	376	405
Opolskie	114	121	116	110	111
Podkarpackie	335	336	355	369	379
Podlaskie	176	169	166	168	182
Pomorskie	797	807	822	832	802
Śląskie	426	394	423	473	511
Świętokrzyskie	111	129	123	143	162
Warmińsko-mazurskie	365	371	384	390	387
Wielkopolskie	516	508	540	547	625
Zachodniopomorskie	850	848	840	839	816

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS
Source: own study based on GUS

Na 1000 mieszkańców Polski w 1997 r. przypadło 2,2 miejsc noclegowych w hotelach, natomiast w 2010 r. było to już 4,6 miejsc noclegowych. Mimo dwukrotnego wzrostu wartość tego wskaźnika plasuje wciąż Polskę na dalekiej pozycji w Europie. Przykładowo, w Szwecji wskaźnik ten wynosi 12, a średni wskaźnik dla Europy wynosi 14 [Płocka 2009].

W tabeli 1 przedstawiono liczbę obiektów zbiorowego zakwaterowania według województw w latach 2006-2010. W 5 analizowanych latach, w 13 województwach wzrosła liczba obiektów od 1% (woj. pomorskie) do 45% (woj. świętokrzyskie). Występuje duże zróżnicowanie liczby obiektów w poszczególnych województwach. Największa baza noclegowa jest w województwach bardzo atrakcyjnych turystycznie: małopolskim (875), zachodniopomorskim (816), pomorskim (802) i dolnośląskim (726). Najskromniejsze zasoby mają województwa: opolskie (111), świętokrzyskie (162) i podlaskie (182).

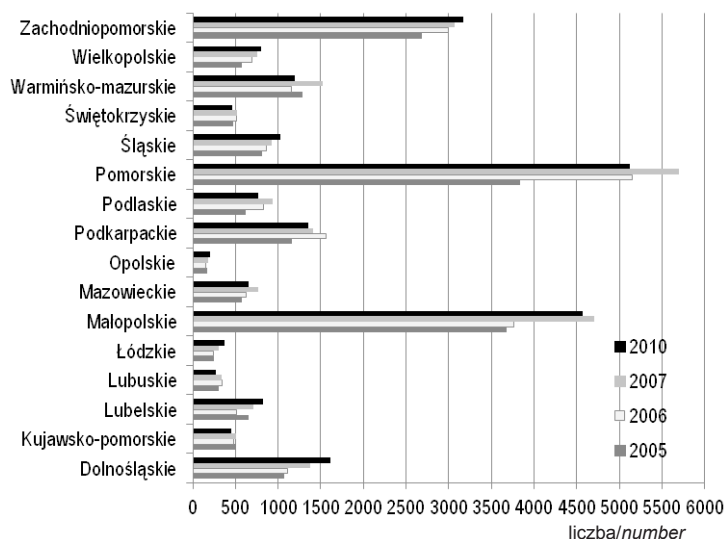
Obiekty indywidualnego zakwaterowania w Polsce

Liczba obiektów indywidualnego zakwaterowania systematycznie zwiększała się od początku lat 90. ubiegłego wieku. Bazę tą tworzą tzw. pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne. Instytut Turystyki podaje definicje omawianych obiektów:

- kwatery agroturystyczne – to rodzaj turystycznego obiektu indywidualnego zakwaterowania, który stanowią budynki mieszkalne i gospodarce (po adaptacji) w gospodarstwach wiejskich (rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, rybackich), będące własnością rolników – wynajmowana turystom na noclegi za opłatą;
- pokój gościnny – to rodzaj turystycznego obiektu indywidualnego zakwaterowania, którym są umeblowane pomieszczenia i lokale (z wyjątkiem kwater agroturystycznych) w mieszkaniach, domach i innych budynkach mieszkalnych należących do osób fizycznych lub prawnych – wynajmowany turystom na noclegi za opłatą.

W 2005 r. w Polsce było 18 653 obiektów indywidualnego zakwaterowania (w tym 6550 kwater agroturystycznych) oferujących 309 157 miejsc noclegowych. W ciągu 5 lat baza powiększyła się o ok 23% i wynosiła 22 866 obiektów z 355 370 miejscami noclegowymi (w tym 7692 kwater agroturystycznych). Najwięcej obiektów znajdowało się w województwie pomorskim, małopolskim i zachodniopomorskim. Ok. 1250-1500 obiektów miały województwa: dolnośląskie, podkarpackie i warmińsko-mazurskie. Niektóre województwa odnotowały spadek liczby obiektów w 2010 r. w stosunku do 2007 r. (m.in. województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie, podlaskie, podkarpackie i małopolskie). Zjawisko to może wynikać z obniżenia aktywności turystycznej spowodowanej światowym kryzysem, gdyż rynek turystyczny jest jednym z najbardziej narażonych na skutki kryzysu sektorem.

W strukturze liczby obiektów indywidualnego zakwaterowania wyraźnie dominują pokoje gościnne, a ich

Rysunek 3. Obiekty indywidualnego zakwaterowania w Polsce według województw w latach 2005-2010

Figure 3. The number of private accommodation facilities in Poland by voivodship between 2005 and 2010

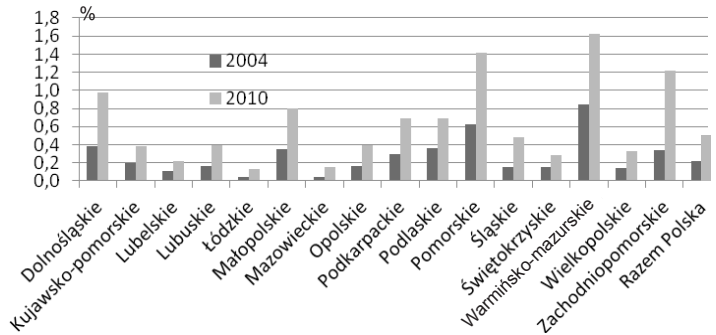
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Jagusiewicz, Lgienis 2005, 2006, 2007
Source: own study based on GUS, Jagusiewicz, Lgienis 2006, 2006, 2007

udział w latach 2005-2010 wynosił w Polsce średnio 65%. W analizowanych latach tylko w kilku województwach przeważały kwatery agroturystyczne (podlaskie i podkarpackie – ok. 70%, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie ok. 60%). Według Bednarek-Szczeptańskiej [2010] rozmieszczenie kwater agroturystycznych w Polsce jest słabo związane z rozmieszczeniem obiektów zbiorowego zakwaterowania. W niektórych gminach jest relatywnie wysoki poziom rozwoju agroturystyki, mimo umiarkowanych walorów i braku tradycji turystycznych. Pokoje gościnne funkcjonują natomiast głównie w miejscowościach z rozwiniętą funkcją turystyczną i dużej liczbie obiektów zbiorowego zakwaterowania [Bednarek-Szczeptańska 2010].

Rysunek 4. Udział gospodarstw agroturystycznych w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych w latach 2004 i 2010

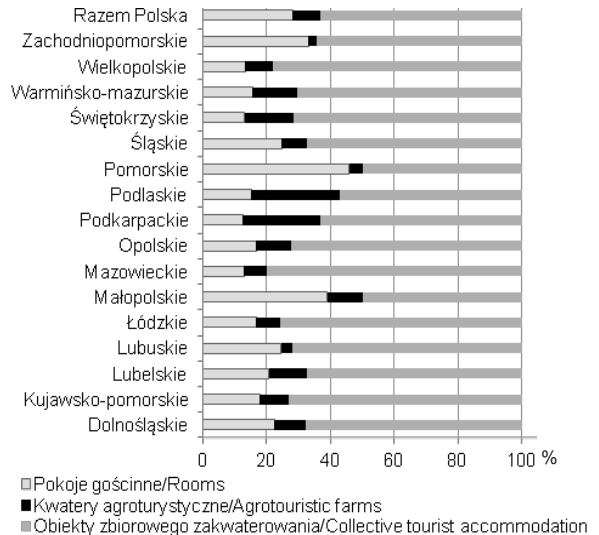
Figure 4. The share of agrotourism farms in the total number of farms in 2004 and 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS i Instytutu Turystyki
Source: own study based on GUS and Instytut Turystyki

Na rysunku 4 przedstawiono udział kwater agroturystycznych w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych w latach 2004 i 2010. W ostatnim analizowanym roku największy ich udział zaobserwowano w województwie warmińsko-mazurskim – 1,6%, woj. pomorskim – 1,4%, woj. zachodniopomorskim – 1,2%. Sukcesywny wzrost udziału kwater agroturystycznych w stosunku do gospodarstw indywidualnych spowodowany jest z jednej strony spadkiem liczby tych ostatnich, z drugiej zaś większym zainteresowaniem działalnością agroturystyczną rolników świadomych korzyści jakie przynosi tego typu aktywność, szczególnie w regionach bogatych w walory turystyczne.

W 2010 r. obiekty zbiorowego zakwaterowania oferowały łącznie 610 111 miejsc noclegowych, kwatery agroturystyczne – 82 750 miejsc, a pokoje gościnne – 272 620. Obiekty zbiorowego zakwaterowania dysponowały więc większą bazą noclegową (63% miejsc całej bazy) niż obiekty indywidualnego zakwaterowania, które ją uzupełniały (rys. 5). Najwięcej miejsc noclegowych w bazie zbiorowego zakwaterowania oferowało województwo mazowieckie (80%) co ściśle wiąże się z rozwojem turystyki biznesowej, kongresowej w tym regionie i dużym zapotrzebowaniem na bazę o wysokim standardzie. W województwie pomorskim i małopolskim indywidualna baza noclegowa była na takim samym poziomie jak baza zbiorowego zakwaterowania. Biorąc pod uwagę liczbę obiektów noclegowych sytuacja jest odwrotna. Średnio w Polsce obiekty zbiorowego zakwaterowania stanowiły zaledwie 24% wszystkich obiektów noclegowych w Polsce, pokoje gościnne – 50%, a kwatery agroturystyczne – 26%. Pokoje gościnne miały największy udział w województwach: pomorskim (76%), zachodniopomorskim (70%) i małopolskim (60%), kwatery agroturystyczne w województwach: podlaskim (62%), podkarpackim (58%) i świętokrzyskim (47%), a obiekty zbiorowego zakwaterowania w województwach: lubuskim (52%), wielkopolskim (44%), łódzkim (44%).

Rysunek 5. Struktura miejsc noclegowych w obiektach noclegowych w województwach i w Polsce w 2010 r.

Figure 5. The share of various type of accommodation by type in each voivodship and in Poland in 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie Turystyka w 2010 r., 2011
Source: own study based on Turystyka w 2010 r., 2011

Wnioski

1. W latach 1997-2010 liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania zmniejszyła się o 7%, natomiast liczba hoteli zwiększyła się dwukrotnie (o 113%). Podobne tendencje wystąpiły w liczbie miejsc noclegowych, których ubyło o 11% w obiektach zbiorowego zakwaterowania, a wzrosło w hotelach (o 105%).
2. Hotelowa baza noclegowa w Polsce charakteryzuje się niskim wskaźnikiem miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców. W 2010 r. wyniósł on 4,6, podczas gdy w Europie kształtuje się na poziomie 14 miejsc noclegowych.
3. W bazie noclegowej indywidualnego zakwaterowania zaobserwowano tendencję wzrostową zarówno w liczbie obiektów, jak i miejsc noclegowych. W latach 2005-2010 liczebność obiektów wzrosła o 22,5%, a miejsc noclegowych o 10%.
4. Rozwój bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania wiąże się ściśle z atrakcyjnością tradycyjnych regionów turystycznych Polski (nadmorskich, górskich i pojeziernych).
5. W strukturze miejsc noclegowych w Polsce dominuje baza noclegowa zbiorowego zakwaterowania (63%), natomiast w strukturze obiektów noclegowych największy udział ma baza indywidualnego zakwaterowania (pokoje gościnne 50%, kwatery agroturystyczne 26%).

Literatura

- Bednarek-Szczepeńska M.** 2010: Kwatery prywatne w przestrzeni turystycznej Polski. Prezentacja na konferencji: 20 lat przemian społeczno-gospodarczych krajów Europy Środkowej i Wschodniej – próba bilansu. Polańczyk, 14-17 czerwca 2010.
- Gaworecki W.W.** 2003: Turystyka. PWE. Warszawa, 51, 126-129.
- Jagusiewicz A., Lgienis H.** 2005: Zasoby bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania w Polsce w 2005 roku – zestawienia tabelaryczne. Instytut Turystyki. Warszawa.
- Jagusiewicz A., Lgienis H.** 2006: Zasoby bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania w Polsce w 2006 roku – zestawienia tabelaryczne. Instytut Turystyki. Warszawa.
- Jagusiewicz A., Lgienis H.** 2007: Zasoby bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania w Polsce w 2007 roku – zestawienia tabelaryczne. Instytut Turystyki. Warszawa.
- Kolasińska W.** 2005: Podstawy turystyki. Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki w Częstochowie. Częstochowa, 15.
- Kosmaczewska J.** 2007: Wpływ agroturystyki na rozwój ekonomiczno – społeczny gminy. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, 103-104.
- Marketingowa strategia Polski w sektorze turystyki na lata 2008-2015. Polska Organizacja Turystyczna Warszawa, 24.
- Płocka J.** 2009: Wybrane zagadnienia z zagospodarowania turystycznego. Cz. 1. Wyd. CKU Toruń, 66-68.
- Turystyka w 2010 r. 2011: GUS, Warszawa.

Summary

The article examines the quantitative status of accommodation industry in Poland in general and in particular regions with the emphasis on individual accommodations (bed & breakfast type). The empirical part is based on survey data of the Central Statistical Office and the Institute of Tourism and presents the analysis of quantitative changes in the number of facilities and places in collective and individual accommodation sectors in each voivodship and in Poland.

Adres do korespondencji:

dr inż. Izabela Kurtyka
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Instytut Nauk Ekonomicznych i Społecznych
pl. Grunwaldzki 24 A
50-363 Wrocław
tel. (71) 320 17 68
e-mail: kurtyka@tlen.pl